

**«El nacionalisme és això, un retorn a la tribu»:
legitimació i deslegitimació de la Via Catalana
a la premsa diària a través de l'anàlisi
de l'enquadrament i les estructures semionarratives**

*“This is nationalism, a return to the tribe”:
legitimation
and delegitimation of the Via Catalana
in the daily press through frame analysis
and semi-narrative analysis*

Ricard Gili Ferré¹

Doctorand en comunicació de la Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.
ricard.gili@gmail.com

**«El nacionalisme és això, un retorn a la tribu»:
legitimació i deslegitimació de la Via Catalana
a la premsa diària a través de l'anàlisi de l'enquadrament
i les estructures semionarratives**

“This is nationalism, a return to the tribe”: legitimization and delegitimation of the Via Catalana in the daily press through frame analysis and semi-narrative analysis

RESUM:

La recerca que es presenta analitza el tractament informatiu de l'anomenada *Via Catalana* en dos diaris editats a Barcelona i dos a Madrid. Té un doble objectiu: identificar quins diaris legitimen i quins deslegitimen aquesta cadena humana i, en conseqüència, el procés sobiranista català; determinar quin és el factor clau que defineix el seu posicionament davant aquest procés. La investigació, realitzada a partir de l'anàlisi d'enquadraments i d'estructures semionarratives, estudia la jornada de la Via Catalana i l'endemà. Els resultats indiquen que mentre que *El Punt Avui* dona un suport clar al procés sobiranista i *El Mundo* el rebutja, *La Vanguardia* i *El País* se situen en una posició intermèdia. Així, tot i rebutjar la independència de Catalunya, aposten pel diàleg i el pacte entre Catalunya i Espanya. En general predominen els enquadraments de conflicte i de responsabilitat i s'emfatitzen les oposicions entre els actors vinculats a aquest conflicte polític.

PARAULES CLAU:

comunicació política, periodisme, enquadrament, semiòtica narrativa, sobiranisme, independència.

**“This is nationalism, a return to the tribe”:
legitimation and delegitimation of the Via Catalana
in the daily press through frame analysis and semi-narrative analysis**

«El nacionalisme és això, un retorn a la tribu»: legitimació i deslegitimació de la Via Catalana a la premsa diària a través de l'anàlisi de l'enquadrament i les estructures semionarratives

ABSTRACT:

The research presented examines the coverage of the so-called *Via Catalana* in four newspapers, two published in Barcelona and two in Madrid. It serves a double purpose: to identify which media legitimate this human chain and which delegitimize it and, consequently, the Catalan sovereigntist process; and to determine the key factor that defines the position of each newspaper. The research, carried out through frame analysis and semi-narrative analysis, studies the day of the *Via Catalana* and the following day. The results indicate that, while *El Punt Avui* clearly supports the Catalan process and

«EL NACIONALISME ÉS AIXÒ, UN RETORN A LA TRIBU»

El Mundo rejects it, *El País* and *La Vanguardia* are in an intermediate position. Therefore, despite rejecting the independence of Catalonia, they opt for dialogue and agreement between Catalonia and Spain. Overall, the conflict and responsibility frames predominate, the oppositions between the characters connected with this political conflict thus being emphasised.

KEYWORDS:

political communication, journalism, framing, narrative semiotics, sovereigntism, independence.

1. Objectius i marc teòric

L'objecte d'estudi d'aquesta recerca és el tractament informatiu realitzat a l'anomenada *Via Catalana*, una manifestació per reclamar la independència de Catalunya celebrada l'11 de setembre de 2013. El seu lema va ser «Via Catalana per la independència» i va consistir en una cadena humana de més de quatre-cents quilòmetres de nord a sud de Catalunya, seguint el traçat de l'antiga Via Augusta.

L'anàlisi s'efectua prenent com a mostra quatre diaris de referència en les dues comunitats sociopolítiques implicades en aquest projecte polític, Catalunya i Espanya. És un anàlisi que persegueix tres objectius: 1) examinar el tractament informatiu dels diaris editats a Barcelona i Madrid sobre la Via Catalana; 2) identificar quins diaris legitimen i quins deslegitimen aquesta cadena humana i, en conseqüència, el procés sobiranista català; 3) determinar quin és el factor clau que defineix el posicionament dels mitjans de comunicació davant aquest procés sobiranista.

Vinculats als dos darrers objectius, s'associen dues hipòtesis. En relació amb el segon objectiu: els diaris editats a Barcelona legitimen el procés sobiranista, mentre que els editats a Madrid el deslegitimen. I en relació amb el tercer: l'eix Catalunya-Espanya és el factor que determina el suport o no dels mitjans de comunicació al procés sobiranista de Catalunya. En canvi, l'eix esquerra-dreta no és rellevant.

Aquesta recerca se centra no només en el paper dels mitjans de comunicació a l'hora de determinar quins són els assumptes polítics que estan al centre de l'atenció i l'acció pública, sinó també en el paper que representen a l'hora de definir un assumpte públic a partir de l'aplicació d'uns determinats enquadraments (*frames*, en anglès) i unes determinades estructures semionarratives. I és que els mitjans no només poden indicar sobre què pensar, sinó que també poden incidir en com s'ha de pensar sobre un assumpte públic (McCombs, 2006).

La irrupció d'un nou projecte polític en l'opinió pública genera diversitat de posicionaments entre els mitjans i això és, precisament, el que ha succeït amb la Via Catalana i, en general, amb l'anomenat *procés sobiranista* de Catalunya. Es tracta d'un procés impulsat tant des de la ciutadania com des de la classe política catalana a partir de l'any 2006 que reivindica el dret de Catalunya a decidir lliurement el seu futur (López, 2011; Vilaregut, 2011).

Des del 2006 i fins al 2013 i en el marc del procés sobiranista s'han celebrat cinc grans manifestacions amb un doble denominador comú: d'una banda, han girat al voltant de l'anomenat *dret a decidir* i la independència; i de l'altra, han tingut implicacions directes en l'esdevenir polític de les relacions entre Catalunya i Espanya, i han generat un elevat impacte en els mitjans de comunicació i l'opinió pública d'aquests dos territoris. La Via Catalana és, de moment, la darrera d'aquestes cinc grans manifestacions.²

En aquest context, el *sobiranisme* és un moviment polític que reclama la capacitat plena de decisió democràtica d'un *demos* sense sotmetre's a cap altre poder (Perales, Thouverez i Filardo, 2011; Seymour, 2007), un moviment que en el cas

català gira al voltant del concepte *dret a decidir*. Precisament, arran del paper central d'aquest concepte en el procés sobiranista català i de la seva complexitat, s'ha considerat oportú delimitar-lo. Una definició operativa de *dret a decidir* en relació amb Catalunya i en el marc d'aquesta recerca és: projecte polític impulsat per la ciutadania i diversos partits polítics que pren rellevància política i mediàtica a partir de l'any 2006. Té com a objectiu que el territori administratiu conegut com a *Catalunya* pugui determinar el seu estatus polític de manera autònoma en relació amb Espanya, estat al qual pertany actualment.

La ciència política, que fins ara ha dedicat poca atenció a investigar-lo (Gili, 2013), considera que el concepte *dret a decidir* està relacionat amb un principi democràtic: implica reclamar el fet de participar en una decisió sense restriccions i que una comunitat de ciutadans pugui decidir sobre qualsevol tema que consideri rellevant, no només la independència. Això inclou el disseny institucional d'una comunitat, les institucions que la conformen políticament i la relació amb altres institucions (López, 2011).

Tot i que el terme *dret a decidir* no és politològicament sinònim de *dret a l'autodeterminació*, sí que s'ha utilitzat en aquest sentit. De fet, s'ha convertit en un neologisme per expressar amb una terminologia més contemporània i fàcil d'entendre els principis que ja recollia el *dret a l'autodeterminació* (Bosch, 2013; López, 2009; López, 2011), essencialment vinculat a processos de descolonització (Seymour, 2007). Així, tot i que algunes reivindicacions a favor de la independència de minories nacionals dins d'estats democràtics occidentals encara s'associen amb el dret a l'autodeterminació, progressivament ha anat guanyant importància reivindicativa l'apel·lació a l'anomenat *dret a decidir*. Per això, aquest concepte s'utilitza cada vegada més en les democràcies occidentals, com és el cas de Catalunya (López, 2011).³ De fet, l'ambigüitat del concepte *dret a decidir* és el que ha permès que sigui utilitzat per diverses opcions del catalanisme i que, per tant, hagi acabat ocupant un espai polític central (Cardús, 2010; Guinjoan, Rodon i Sanjaume, 2013).

D'altra banda, parlar de *legitimació* o *deslegitimació* —com es fa en aquesta recerca— implica acceptar que els mitjans causen efectes en l'audiència i l'opinió pública, aspecte àmpliament demostrat per la teoria de l'establiment d'agenda (*agenda-setting*) (McCombs, 2006). En aquest sentit, el mateix concepte de *legimitat* és un terme complex, que en aquesta investigació s'entén des d'una concepció sociològica, és a dir, com el resultat del procés de construcció i validació de la realitat que efectuen els mitjans de comunicació de massa (Gili, 2013). Es parteix, per tant, d'una perspectiva que considera la realitat com una construcció social (Berger i Luckmann, 2011; Bourdieu, 2000; Castells, 2009), i del fet que els mitjans tenen un paper privilegiat en aquest procés de construcció i objectivació social del sentit (Castells, 2009; Engel i Lang, 1983; Habermas, 1989; Lippman, 2003).

Per acabar, cal constatar que la recerca sobre el procés sobiranista català no té gairebé precedents en l'àmbit de la comunicació, segurament perquè es tracta d'un projecte polític recent. Tot i això, sí que existeixen diversos estudis sobre el

tractament dels mitjans al procés d'elaboració i aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006 i a la posterior sentència del Tribunal Constitucional (TC). Cal destacar els d'Aira (2007), Sádaba i Rodríguez (2007) i Cortiñas i Pont (2009), que corroboren un emmarcament majoritàriament negatiu de l'Estatut per part dels mitjans espanyols. D'altra banda, Montagut (2012) analitza la sentència del TC sobre l'Estatut en els informatius i tertúlies de dues emissores de ràdio espanyoles i dues de catalanes, i conclou que l'enquadrament més utilitzat va ser aquell que considerava la sentència injusta i un atac a la legitimitat democràtica del procés d'elaboració de l'Estatut. Finalment, Perales, Xambó i Xicoy (2012) analitzen el tractament que vuit diaris espanyols van fer de la manifestació del 2010 a Barcelona per rebutjar la sentència del TC i afirmen que, excepte dos diaris catalans i un de basc, la resta neguen que Catalunya pugui ser considerada una nació i, per tant, el dret a l'autodeterminació.

2. Metodologia

El corpus d'anàlisi està format per quatre diaris: *El País*, *El Mundo*, *La Vanguardia* i *El Punt Avui*. Dels dos primers —editats a Madrid— s'analitza l'edició «nacional» per tal d'observar el tractament informatiu que fan de la Via Catalana per a tot Espanya. La selecció d'aquests quatre diaris respon a la combinació de tres criteris: 1) ser mitjans de referència al seu territori;⁴ 2) assegurar l'equilibri numèric entre els editats a Madrid i Barcelona; 3) cobrir un ampli espectre ideològic. És a dir, que tinguin línies editorials diverses davant el procés sobiranista català i que, a la vegada, se situïn en punts diferents en l'eix esquerra-dreta. En aquest sentit, no només s'ha prioritzat que es tracti dels diaris de més difusió i lectura, sinó que aquest criteri s'ha combinat amb el fet que entre els diaris escollits es cobreixin línies editorials clarament diferenciades.

D'altra banda, l'anàlisi se circumscriu al primer nivell de lectura (titular, avanttítol, subtítol/s, destacat/s i imatge/s vinculada/des), ja que és on el periodista resumeix els temes principals de la notícia (Penalva i Mateo, 2000) i, a més, representa una estructura narrativa sintètica (López i Franco, 2011).

De cadascun dels diaris s'analitza la jornada de la manifestació (11 de setembre) i l'endemà (12 de setembre), moment més elevat de la corba informativa de la Via Catalana. La mostra inclou tots els textos informatius amb titular propi que tenen com a tema principal la Via Catalana. Això es tradueix en un total de 157 notícies, cadascuna de les quals es considera una unitat d'anàlisi. S'han descartat 16 textos (9,25 % de l'univers) perquè no tenien un primer nivell de lectura prou descriptiu per assignar-los les categories d'anàlisi determinades.

La metodologia plantejada utilitza els mètodes quantitatiu i qualitatiu i es materialitza a través de l'anàlisi d'enquadraments i d'estructures semionarratives,

dues tècniques de referència en l'àmbit de la comunicació en les últimes dècades i que es combinen en aquesta recerca (Gili i Pont, 2014). La primera parteix de la base que els periodistes adopten un punt de vista quan elaboren les informacions (Cortiñas i Pont, 2009) i la segona, del fet que el periodisme és una narrativa informativa que incorpora un sistema ideològic (Bell, 1999; Bird i Dardenne, 1990). La combinació d'aquestes dues tècniques ha de permetre una anàlisi de l'objecte d'estudi més àmplia, profunda i pluridisciplinària que la que s'aconseguiria amb l'ús d'una única de les tècniques. De fet, es tracta d'una combinació no només conceptual, sinó també d'aplicació pràctica.

En primer lloc i pel que fa a les estructures semionarratives, l'anàlisi s'executa a través de la semiòtica narrativa. Es concentra en la trama narrativa principal i es realitza a partir de dos elements del text: 1) l'assignació dels rols narratius i 2) les accions que realitzen els actors que assumeixen aquests rols.

Partint de la tradició de la semiòtica narrativa a través de Courtés (1980) i Greimas (1987) i d'una redefinició de Ruiz (2010) es defineixen els principals rols narratius: 1) *destinador de la fase de contracte*, subjecte que encarrega una missió o acció al *subjecte d'acció* per aconseguir un objectiu determinat; 2) *subjecte d'acció*, protagonista de l'acció, personatge al qual s'assigna l'acció principal del relat; 3) *subjecte d'estat*, individu per al qual es desenvolupa l'acció, és a dir, és el beneficiari o perjudicat de la intervenció del *subjecte d'acció*; 4) més enllà d'aquests rols exposats, que són els principals, també existeixen els següents: *ajudant*, *oponent*, *contrincant*, *sancionador crític*, *sancionador criticat*, *sancionador aprovatori*, *sancionador aprovat*, *proponent* i *destinatari de proposta*.

Amb referència a les accions, s'analitzen les que realitza el subjecte d'acció, ja que és el rol que assumeix l'acte principal del relat. Seguint les categories conceptuals de Ruiz (2010) es detecten cinc components de cada acció: 1) *l'acció mateixa*: activitat que un personatge realitza a partir d'una intenció o objectiu; 2) *objectiu*: estat o situació que un personatge pretén aconseguir amb l'acció que desenvolupa; 3) *causa*: factor/s que fa/n que un personatge es plantegi un objectiu i desenvolupi una acció per aconseguir-lo; 4) *resultat*: desenllaç de l'acció (serà positiu si el personatge aconsegueix l'objectiu fixat i negatiu si no l'aconsegueix); 5) *conseqüències*: estats i situacions positives o negatives derivades del resultat (poden estar o no previstes pel personatge que ha desenvolupat l'acció).

En segon lloc i en relació amb l'anàlisi d'enquadraments, es parteix d'una concepció comunicativa d'aquest element (Entman, 1993; Druckman, 2001). D'altra banda, es detecta exclusivament l'enquadrament dominant —aquell que es considera preponderant—, i això es fa en dos nivells: 1) l'enquadrament utilitzat per emmarcar la Via Catalana, és a dir el *frame* principal de cadascuna de les notícies analitzades, i 2) l'enquadrament que s'atorga a cadascun dels actors que assumeixen un rol en la trama narrativa principal, detectada prèviament a través de la semiòtica narrativa.

L'estudi dels *frames* es fa des de la via deductiva, seguint la classificació d'enquadraments polítics de Neuman, Just i Crigler (1992) i Iyengar i Simon (1993), que

posteriorment van adoptar Semetko i Valkenburg (2000). És una tipificació àmpliament utilitzada que inclou cinc enquadraments: de *conflicte* (DC), d'*interès humà* (IH), de *conseqüències econòmiques* (CE), de *moralitat* (DM) i de *responsabilitat* (DR).

En paral·lel, a cadascun dels enquadraments detectats se li atribueix un to. Es tracta d'un caràcter avaluatiu alineat amb el concepte de *valència* de Kiouisis (2004) que pot ser: 1) *positiu* si la mirada posa l'accent en els aspectes positius del fet descrit, 2) *negatiu* si s'emfatitzen els aspectes negatius o conflictius i 3) *neutre o ambigu* si s'intenta transmetre una descripció molt ajustada als fets o si no queda clar el caràcter avaluatiu.

3. Resultats

La Via Catalana va ser un tema de primer ordre en els quatre diaris de la mostra durant els dos dies analitzats, però amb un seguiment desigual (gràfic 1). El que més atenció li dedica és *El Punt Avui*, amb un 40,8 % del total de 157 unitats analitzades. El segueixen *La Vanguardia* (26,1 %) i *El Mundo* (21,6 %) i, finalment, *El País* (11,5 %).

En relació amb la jerarquia que aquestes notícies ocupen en cada diari (gràfic 1), *El Punt Avui* torna a ser el mitjà en què més destaquen. En aquest diari més de la meitat de notícies sobre la Via Catalana obren pàgina, és a dir, són les principals de la pàgina. En els altres tres diaris el percentatge és sensiblement inferior.

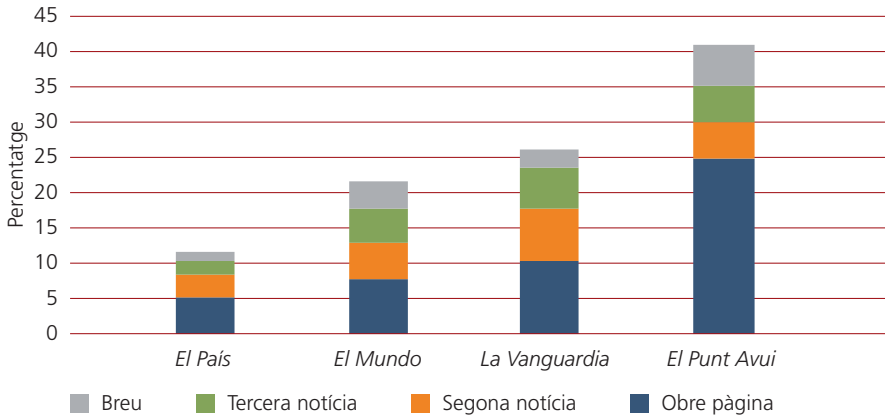
Pel que fa al gènere utilitzat pels diaris a l'hora d'analitzar la Via Catalana, tots quatre mostren un patró similar: dediquen al voltant del 50 % de les informacions a notícies, un 25 % a columnes d'opinió i l'altre 25 % es reparteix entre altres gèneres d'opinió com l'editorial, l'humor gràfic, les cartes al director o les piulades de lectors. Per tant, hi ha un equilibri entre gèneres informatius i d'opinió.

3.1. Resultats de les estructures semionarratives

La primera conclusió de l'anàlisi és que els rols amb més presència en el primer nivell de lectura dels quatre diaris són els dos rols clau en qualsevol trama narrativa: *subjecte d'acció* i *subjecte d'estat*. En canvi, la resta de rols tenen un paper residual, cosa habitual ja que, com s'ha indicat, el primer nivell de lectura representa una estructura narrativa sintètica (Gili i Pont, 2014). Així, mentre que el subjecte d'acció apareix en el 75,7 % de les notícies analitzades i el subjecte d'estat en el 40,7 %, el següent rol amb més presència només forma part del 4,4 % d'unitats d'anàlisi.

Partint d'aquestes dades, se centra l'atenció en els dos rols més destacats. Quant al subjecte d'acció, s'han detectat els cinc actors que més ocupen aquest rol en cada diari (taula 1). En tres dels quatre diaris —excepte *El Mundo*— el personatge que més assumeix aquest paper és el dels «manifestants», categoria que agrupa els mateixos manifestants i també la Via Catalana. *El Punt Avui* és, de fet, el diari

«EL NACIONALISME ÉS AIXÒ, UN RETORN A LA TRIBU»

Gràfic 1. Impacte informatiu i jerarquia de les notícies als diaris analitzats

A partir d'aquí, els resultats es desglossen en dos nivells: els derivats de l'anàlisi de les estructures semionarratives i els de l'anàlisi d'enquadraments.

en què els manifestants tenen més presència. D'altra banda, Artur Mas —president de la Generalitat— també ocupa una posició destacada en els quatre diaris.

Si es creuen les dades de la taula anterior amb el total d'actors que ocupa el rol de subjecte d'acció en cada diari, es pot observar quins d'ells apareixen en tots o la majoria dels mitjans de la mostra i també quins apareixen només en un. El resultat pot considerar-se un bon indicador de la línia editorial de cada diari respecte al procés sobiranista català. Per exemple, els actors Albert Rivera i Vargas Llosa només apareixen a *El Mundo* com a subjecte d'acció, i ho fan per criticar la Diada i el nacionalisme. En canvi, *El Punt Avui* és l'únic mitjà que situa un personatge que denomina «el món» al rol de subjecte d'acció, i li assigna la funció d'escoltar el clamor independentista de Catalunya. És un personatge que permet subratllar la internacionalització del procés sobiranista català.

En l'anàlisi dels components de les accions que realitza el subjecte d'acció s'ha optat per centrar-se en els dos actors més recurrents en aquest rol —els manifestants i Artur Mas—, als quals s'ha afegit Mariano Rajoy, president del Govern espanyol, per poder comparar-lo amb Mas. En concret, es presenten els resultats de les accions i els objectius, ja que els altres components —resultats, causes i conseqüències— apareixen escassament al primer nivell de lectura.

	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>El Punt Avui</i>
1	Manifestants 33,3 % «Exhibir la seva força» per pressionar Rajoy i accelerar la consulta.	Artur Mas 20 % Defensar la consulta.	Manifestants 20,6 % Manifestar-se a favor de la independència.	Manifestants 39,5 % Manifestar-se a favor de la independència.
2	Artur Mas 13,3 % Confiar en l'èxit de la Diada.	Catalunya 10 % Estar «encadenada» a si mateixa.	Mariano Rajoy 13,7 % Mantenir l'oferta de diàleg a Artur Mas.	Catalunya/ catalans 14,5 % Marcar «la via a seguir» als polítics.
3	Generalitat 6,6 % Estar obligada a pactar una solució.	Manifestants 6,6 % «Lligar» Artur Mas a la consulta el 2014.	Artur Mas 6,8 % Proposar un procés sobiranista controlat.	Artur Mas 6,25 % Reclamar «fermesa» als catalans.
4	Govern esp. 6,6 % Estar obligat a pactar una solució.	Albert Rivera 6,6 % Voler «una Diada de tots».	La Diada 10,3 % Celebrar la Diada.	El món 4,1 % Observar que Catalunya vol la independència.
5	Mariano Rajoy 6,6 % Apostar per una «negociació discreta».	Vargas Llosa 6,6 % Criticar el nacionalisme.	Espanya/ Estat 10,3 % «Prendre nota» de la situació catalana.	García-Margallo 4,1 % Utilitzar «l'estratègia de la por».

Taula 1. Actors que més ocupen el rol de subjecte d'acció i accions rellevants que realitzen

Percentatges calculats sobre el total de vegades en què apareix el rol de subjecte d'acció en cada diari. No sumen 100 perquè no es recullen la resta d'actors que assumeixen aquest rol.

Per començar es fixa l'atenció en els manifestants. *El País* considera que l'acció que desenvolupen és «exhibir la seva força» i «pressionar Rajoy» per aconseguir l'objectiu de convocar una consulta independentista. *El Mundo* utilitza un verb més contundent per definir l'acció dels manifestants, que és «lligar». Així, assegura que la manifestació «lliga Mas a la consulta el 2014». Per la seva banda, *La Vanguardia* opta per una descripció més informativa i menys interpretativa. Considera que l'acció dels manifestants és simplement manifestar-se de manera massiva i festiva per aconseguir un objectiu clar: la independència de Catalunya. *El Punt Avui* construeix un esquema narratiu similar al de *La Vanguardia*, però reforça l'aspecte emocional i humà de l'acció de manifestar-se amb expressions com «donar-se les mans» o «voluntat de decidir» en el primer nivell de lectura.

En allò referent a Artur Mas i Mariano Rajoy, la majoria dels quatre diaris confronten les accions d'aquests dos actors, i creen una cobertura de tipus *carrera de cavalls*. És a dir, dibuixen una relació en què Mas i Rajoy competeixen i s'enfronten per aconseguir imposar els seus arguments, més que no explicar quins són aquests arguments. En aquesta línia, *El País* atribueix a Mas l'acció de «confiar» en l'èxit de la cadena per «pressionar», precisament, Rajoy en la negociació de la consulta, un

Rajoy que aposta per la «negociació discreta». *El Mundo* destaca que Mas defensa la consulta i contraposa aquesta acció a la de Rajoy, a qui atribueix no poder seguir «de braços creuats» davant el que succeeix a Catalunya. Pel que fa a *La Vanguardia*, torna a utilitzar un to informatiu i assegura que Mas demana que el procés sobiranista es faci de manera respectuosa. Sobre Rajoy, afirma que «manté l'oferta de diàleg» a Mas. Per acabar, a *El Punt Avui*, Artur Mas reclama «fermesa» als catalans per tirar endavant el procés sobiranista. Rajoy no apareix com a subjecte d'acció en aquest diari.

D'altra banda i amb referència a l'anàlisi del subjecte d'estat —rol per al qual el subjecte d'acció realitza l'acció— s'han detectat els tres actors que més ocupen aquesta funció en cada diari (taula 2). A *El País* destaquen Mariano Rajoy i Artur Mas, a qui es pressiona per fer la consulta independentista. A *El Mundo* els tres subjectes d'estat estan vinculats al sobiranisme —són Artur Mas, la Diada i el nacionalisme— i en tots tres casos reben crítiques o propostes de canvi. Pel que fa a *La Vanguardia*, situa com a principal subjecte d'estat el personatge Catalunya, per a la qual es reclama la independència, però que també rep propostes per seguir dins Espanya. Finalment, *El Punt Avui* també converteix Catalunya en el subjecte d'estat preponderant, per a la qual s'exigeix la independència de manera insistent.

Al marge del subjecte d'acció i el subjecte d'estat, la presència residual de la resta de rols en el primer nivell de lectura no vol dir que les funcions que realitzen

	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>El Punt Avui</i>
1	M. Rajoy 40 %	Artur Mas 21,7 %	Catalunya 38,4 %	Catalunya/ catalans 64,2 %
	Se'l pressiona per tal que permeti la consulta independentista.	Rep múltiples crítiques i se'l presenta «lligat» als manifestants.	Es reclama la seva independència i rep propostes d'encaix amb Espanya.	Majoritàriament es reclama la seva independència.
2	Artur Mas 20 %	La Diada 17,3 %	Artur Mas 7,6 %	Artur Mas 7,1 %
	Se'l pressiona per tal que convoqui la consulta independentista.	Es proposa canviar-la per tal que sigui «de tots».	És el destinatari d'una oferta de diàleg de M. Rajoy.	Rep una petició per tal que convoqui la consulta independentista immediatament.
3	Catalunya 10 %	Nacionalisme 8,6 %	El món 7,6 %	El món 7,1 %
	Rep propostes d'encaix per seguir a Espanya.	Rep crítiques per ser una «tara».	Rep la «crida» que li envia Catalunya.	Rep el missatge independentista que li envia Catalunya.

Tauleta 2. Actors que més ocupen el rol de subjecte d'estat i accions més rellevants que reben

Percentatges calculats sobre el total d'ocasions en què apareix el rol de subjecte d'estat en cada diari. No sumen 100 perquè no es recullen la resta d'actors que assumeixen aquest rol.

no apareguin als titulars. En realitat, el que succeeix és que en alguns casos aquestes funcions són desplaçades cap al rol de subjecte d'acció. És a dir, el periodista dona aquestes funcions a un rol narratiu més central i fonamental, tendència ja detectada per Ruiz (2010) en titulars de periodisme polític. Així, a la taula 1 s'observen actors que, tot i ocupar el rol de subjecte d'acció, actuen com a destinadors, sancionadors crítics o proponents.

A continuació s'exposen alguns exemples d'aquesta tendència. En primer lloc, rols de subjecte d'acció que actuen com a destinadors: a *El País*, els manifestants actuen com a destinadors quan pressionen Rajoy perquè permeti la consulta. I el mateix passa a *El Mundo* quan els manifestants «lliguen» Artur Mas a la consulta. Per tant, es presenten els manifestats com un agent que compromet en un determinat sentit els líders polítics. Per la seva banda, a *El Punt Avui*, Artur Mas actua com a destinador quan reclama «fermesa» als catalans.

Pel que fa a actors que ocupen el rol de subjecte d'acció i actuen com a sancionadors crítics, un exemple el trobem a *El Mundo*, en què Vargas Llosa apareix criticant el nacionalisme. Finalment, dos exemples en relació amb els proponents: a *La Vanguardia* Artur Mas proposa un procés sobiranista controlat i a *El Mundo* Albert Rivera proposa una «Diada de tots».

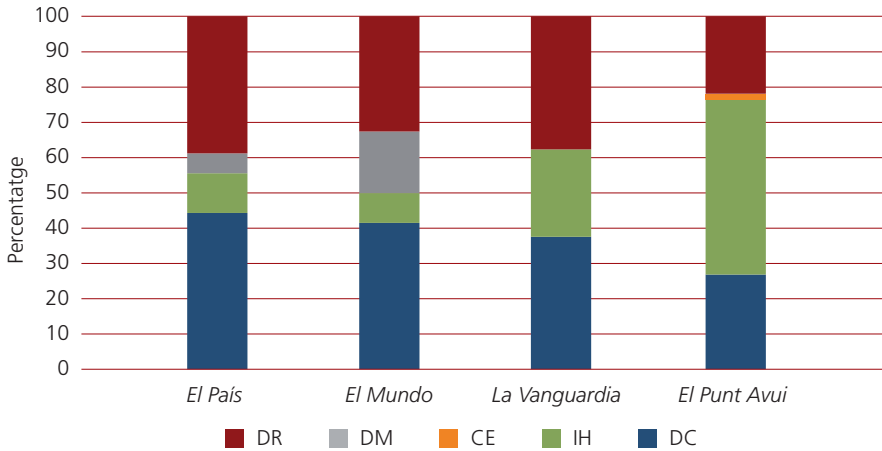
3.2. Resultats de l'anàlisi d'enquadraments

En primer lloc es detalla l'enquadrament dominant que cada diari assigna a la Via Catalana (gràfic 2), un *frame* que es determina a partir de l'enquadrament principal que té cadascuna de les unitats d'anàlisi o notícies. Com s'observa al gràfic, en termes generals tres dels quatre diaris responen a un patró similar: els enquadraments de conflicte i de responsabilitat són els més utilitzats, amb un lleuger avantatge del primer. Aquest és el cas d'*El País*, *El Mundo* i *La Vanguardia*, en els quals aquests dos tipus d'enquadraments sempre representen, com a mínim, un terç del total de *frames*. En canvi, a *El Punt Avui* la primera posició l'ocupa l'enquadrament d'interès humà (Gili i Pont, 2014).

La preponderància de l'enquadrament de conflicte demostra que en el tractament informatiu de la Via Catalana hi abunden els desacords i retrets. Com a exemple, un titular d'*El Mundo* destaca que «Els subsaharians de Barcelona retreuen a Mas que manipuli la història». El predomini d'aquest enquadrament va d'acord amb altres investigacions amb un objecte d'estudi també polític (Aira, 2007; Semetko i Valkenburg, 2000) i configura, com s'ha apuntat, un tractament de *carrera de cavalls*.

D'altra banda, la forta presència de l'enquadrament de responsabilitat es deu al fet que són moltes les accions en què un personatge efectua un d'aquests fets: proposar solucions per dur a terme la consulta o per aconseguir l'encaix de Catalunya a Espanya; reclamar una acció urgent a un altre personatge, i indicar que una institució, partit polític, individu, grup o país és responsable de la situació entre Catalunya i Espanya. Per exemple, un editorial d'*El País* assegura que «Urgeix abordar un millor encaix de Catalunya en el conjunt d'Espanya».

«EL NACIONALISME ÉS AIXÒ, UN RETORN A LA TRIBU»

Gràfic 2. Enquadraments dominants de la Via Catalana als diaris analitzats

Percentatges calculats sobre el total d'unitats d'anàlisi de cada diari. Cada columna suma 100.

Pel que fa a diaris concrets, destaquen dues particularitats. Per un costat, els dos diaris editats a Madrid són els únics amb enquadrament de moralitat, i l'apliquen en tots els casos al nacionalisme i a la Diada. És especialment rellevant a *El Mundo* (17,6 %), que sovint es refereix a aquest enquadrament a través de citacions o inferències, una estratègia que Neuman *et al.* (1992) expliquen pel propòsit d'objectivitat del periodisme. En són un exemple les declaracions de l'escriptor Vargas Llosa en la portada d'aquest diari assegurant que «el nacionalisme és això, un retorn a la tribu. És una tara a combatre».

Per un altre costat, els dos diaris editats a Barcelona són els que aposten més per l'enquadrament d'interès humà: un 25 % *La Vanguardia* i un 50 % *El Punt Avui*. Això respon al tractament humà i emocional de la manifestació, especialment a *El Punt Avui* amb notícies com la dedicada a una àvia de cent anys que participa a la Via Catalana.

També destaca l'escasíssima presència d'enquadrament de conseqüències econòmiques, sobretot tenint en compte que la reivindicació sobiranista catalana ha tingut en els arguments econòmics un punt clau. L'únic diari amb aquest tipus

d'enquadrament és *El Punt Avui*, en què destaca un text amb el titular «Madrid ho xucla tot», que recull les declaracions d'un estranger resident a Catalunya. És, de fet, un titular que encaixa amb l'argument tradicional d'«Espanya ens roba». Més enllà d'aquest exemple, l'escassetat d'enquadrament econòmic implica una omisió d'aspectes concrets de contextualització.

Pel que fa al to dels enquadraments assignats a la Via Catalana, a *El País* predomina el neutre o ambigu (44,4 %), seguit del negatiu (33,3 %). A *La Vanguardia* també predomina el neutre o ambigu (52,5 %), però seguit del positiu (32,5 %). Per la seva banda, *El Mundo* i *El Punt Avui* se situen en extrems oposats. A *El Mundo* abunda el negatiu (58,8 %) amb una presència residual del positiu (5,8 %), mentre que a *El Punt Avui* el positiu és majoritari (60,9 %) i el negatiu, escàs (14 %).

Amb referència als enquadraments que s'utilitzen en el tractament dels actors, s'ha optat per mostrar únicament els resultats de tres d'ells per facilitar-ne la comparació (gràfic 3). Són els mateixos tres que s'han destacat en l'anàlisi del rol de subjecte d'acció: manifestants, Artur Mas i Mariano Rajoy.

Als manifestants se'ls emmarca fonamentalment amb els enquadraments d'interès humà i conflicte en els quatre diaris. Tot i això, dues consideracions: *El Punt Avui* —d'acord amb el *frame* general que dedica a la Via Catalana— assigna als manifestants un nivell d'enquadrament d'interès humà (85 %) molt superior a la resta; i *El Mundo* atribueix als manifestants un enquadrament que és principalment de responsabilitat, ja que els atorga la capacitat de «lligar» Artur Mas per tal que segueixi la seva reclamació, que és la independència de Catalunya.

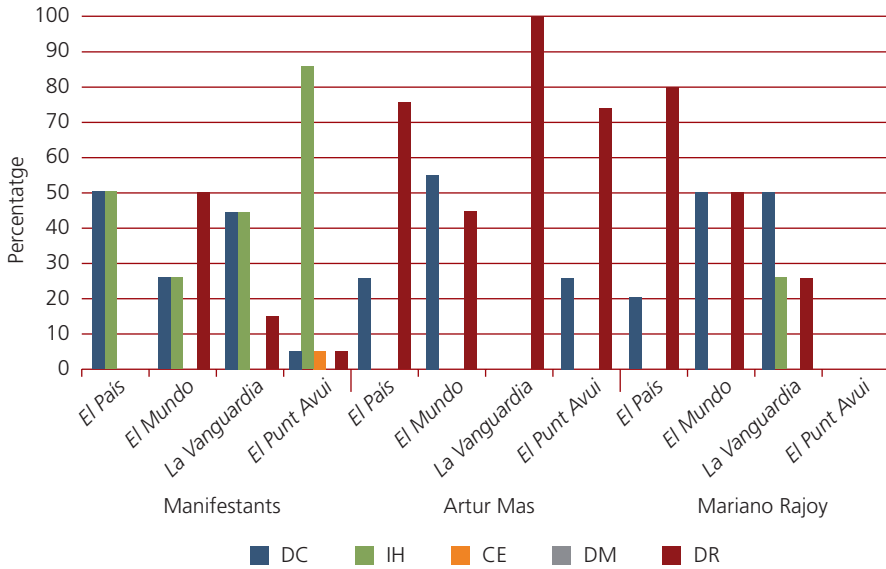
Precisament, en relació amb Artur Mas, de manera majoritària els quatre diaris l'enquadren amb un *frame* de responsabilitat, ja que el consideren responsable de la situació i/o capacitat per resoldre-la. Tanmateix, *El País*, *El Mundo* i *El Punt Avui* també subratllen l'enquadrament de conflicte i mostren desacords i retrets al voltant de la figura de Mas.

I amb referència a Mariano Rajoy, de manera similar al que passa amb Artur Mas, l'enquadrament predominant és el de responsabilitat. A la vegada, a *El Mundo* i *La Vanguardia* també li assignen de manera destacada l'enquadrament de conflicte. El diari *El Punt Avui* no inclou Rajoy en cap de les seves trames narratives principals.

Per acabar, s'indica quin és el to que utilitza de manera més recurrent cadascun dels diaris per a aquests tres actors. En el cas dels manifestants, *El País*, *La Vanguardia* i *El Punt Avui* utilitzen el to positiu en més del 80 % de les unitats d'anàlisi. Per contra, a *El Mundo* preval el to oposat —el negatiu— en un 75 % de les ocasions.

Quant a Artur Mas, els tons preponderants són el negatiu i el neutre o ambigu, però amb diferències segons el diari. Així, tant *El País* com *El Mundo* descriuen Mas amb un to negatiu en més del 75 % de les unitats. A *El Punt Avui* el to es reparteix a parts iguals entre negatiu i neutre o ambigu. Finalment, *La Vanguardia* no presenta gens de to negatiu, sinó que en el 100 % d'ocasions es refereix a Mas amb un caràcter neutre o ambigu.

«EL NACIONALISME ÉS AIXÒ, UN RETORN A LA TRIBU»

	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>El Punt Avui</i>
Manifestants				
DC	50	25	43	5
IH	50	25	43	85
CE	0	0	0	5
DM	0	0	0	0
DR	0	50	14	5
Artur Mas				
DC	25	55	0	25
IH	0	0	0	0
CE	0	0	0	0
DM	0	0	0	0
DR	75	45	100	75
Mariano Rajoy				
DC	20	50	50	0
IH	0	0	25	0
CE	0	0	0	0
DM	0	0	0	0
DR	80	50	25	0

Gràfic 3. Enquadraments dominants d'actors als diaris analitzats

Percentatges calculats sobre el total d'ocasions en què cada personatge ocupa un rol de la trama narrativa principal en un diari. Les columnes de cada diari sumen 100.

I pel que fa a Mariano Rajoy, igual que amb Artur Mas, els tons dominants també són el negatiu i el neutre o ambigu. En detall: *La Vanguardia* el descriu de manera negativa en la meitat d'ocasions i neutra o ambigua en l'altra meitat; *El País* utilitza en el 100 % dels casos un to neutre o ambigu; en canvi, *El Mundo* es decanta per un to negatiu en el 100 % de les unitats d'anàlisi; *El Punt Avui* —com s'ha indicat— no inclou Rajoy en cap trama narrativa principal i, per tant, no li assigna cap to.

4. Conclusions

La recerca realitzada permet analitzar amb precisió les hipòtesis plantejades inicialment: 1) els diaris editats a Barcelona legitimen el procés sobiranista, mentre que els editats a Madrid el deslegitimen, i 2) l'eix Catalunya-Espanya és el factor que determina el suport o no dels mitjans de comunicació al procés sobiranista de Catalunya. En canvi, l'eix esquerra-dreta no és rellevant.

Els resultats indiquen que cap de les dues hipòtesis es compleix. En relació amb la primera hipòtesi, mentre que *El Punt Avui* —editat a Barcelona— dona un suport clar al procés sobiranista i *El Mundo* —editat a Madrid— el rebutja, *La Vanguardia* i *El País* —el primer editat a Barcelona i el segon, a Madrid— se situen en una posició intermèdia. D'aquesta manera, tot i rebutjar la independència de Catalunya, aposten pel diàleg i el pacte entre Catalunya i Espanya.

Els posicionaments clarament definits són els d'*El Punt Avui* i *El Mundo*. Així, *El Punt Avui* dona suport al procés sobiranista amb una narració prototípica⁵ en què els manifestants reclamen de manera aclaparadora la independència i marquen el camí a seguir a Artur Mas i, en general, als polítics catalans. A la vegada, els manifestants fan que el món s'adoni del que succeeix a Catalunya. Aquesta narració està acompanyada per un enquadrament majoritàriament d'interès humà, que emfatitza l'emocionalitat de la Via Catalana amb un to marcadament positiu.

Per contra, *El Mundo* deslegitima el procés sobiranista. Els protagonistes principals de la seva narració prototípica no són els manifestants, sinó Catalunya i Artur Mas. A Catalunya se la presenta «encadenada» al nacionalisme i a la deriva separatista, i a Mas, «lligat» pels manifestants. En aquest diari preval l'enquadrament de conflicte, seguit del de responsabilitat, amb un to negatiu preponderant.

En una posició intermèdia se situen *El País* i *La Vanguardia*, tot i que amb matisos. Editorialment no són partidaris de la independència de Catalunya, però a diferència d'*El Mundo* les seves narracions prototípiques aposten pel diàleg i el pacte com a solució. Així, a *El País* els manifestants pressionen Mariano Rajoy per tal que permeti una consulta independentista a Catalunya i Artur Mas perquè la convoqui. En aquest context, s'assigna l'acció de dialogar, negociar, escoltar i pactar a diversos actors —Generalitat, Govern espanyol i al mateix Mariano Rajoy— per trobar un encaix de Catalunya a Espanya.

La Vanguardia, a diferència d'*El País*, construeix una narració prototípica en la qual els manifestants reclamen de manera marcada la independència de Catalunya i fan que el món prengui consciència del procés català. Tanmateix, com a *El País*, Mariano Rajoy i l'Estat espanyol apareixen com a actors disposats a dialogar. A més, tant a *La Vanguardia* com a *El País* dominen l'enquadrament de conflicte i el de responsabilitat, acompanyats d'un to neutre o ambigu.

Precisament, val la pena aturar-se en la preeminència global tant de l'enquadrament de conflicte com del de responsabilitat en el conjunt d'unitats analitzades. En un conflicte polític marcat per la tensió, com és el procés sobiranista català, la prevalença d'aquests dos enquadraments —que són sinònim de retrets, acusacions, crides a l'acció, etc.— permet generar un *plus* d'acció a la narració dels mitjans de comunicació. De fet, la primacia d'aquests dos enquadraments encaixa amb una altra tendència de la narració periodística: davant de conflictes institucionals complexos —i el cas català ho és— els periodistes utilitzen les oposicions binàries entre els actors vinculats a aquests conflictes per facilitar-ne l'explicació (O'Donnell i Castelló, 2011).

Pel que fa a la segona hipòtesi —l'eix Catalunya-Espanya és el factor que determina el suport o no del mitjans al procés sobiranista i, per contra, l'eix esquerra-dreta no és rellevant—, com s'ha exposat, es percep que l'origen territorial d'un diari incideix en el seu posicionament però no com a únic element determinant. Així, mentre que *El Mundo* és clarament contrari al procés sobiranista i *El Punt Avui* és favorable a aquest procés, *El País* i *La Vanguardia* —el primer editat a Madrid i el segon a Barcelona— comparteixen un posicionament similar.

Quant a l'eix ideològic esquerra-dreta, no esdevé un factor rellevant, ja que per exemple *La Vanguardia* i *El Mundo* tendeixen a coincidir en aquest eix, però la seva posició davant el procés sobiranista català és diferent. I el mateix succeeix entre *La Vanguardia* i *El País*, que no coincideixen en l'eix esquerra-dreta però sí que comparteixen elements davant el cas català. Per tot plegat, es planteja com a hipòtesi que als dos factors citats —origen territorial del mitjà i posicionament en l'eix esquerra-dreta— se n'hi hagi d'afegir un altre, que estaria vinculat a la línia editorial marcada pel màxim responsable de cada mitjà de comunicació, l'editor en el cas dels diaris.

Per acabar, dos apunts en relació amb la vessant metodològica de l'article. Primer: els resultats demostren la complementarietat de les dues tècniques utilitzades. D'una banda, l'anàlisi semionarrativa sistematitza les trames narratives i els rols que representen els diversos actors que hi apareixen i, per tant, permet detectar confrontacions, ajudes, crítiques, etc. De l'altra, l'anàlisi de *frames* proporciona els enquadraments que utilitza el periodista per emmarcar aquestes trames narratives.

I segon apunt: el fet d'haver detectat diversos casos en què el rol de subjecte d'acció actua com a destinador, sancionador, proponent, etc. planteja la necessitat que en un futur s'atorgui més rellevància a aquests rols de caràcter específic i se'n sistematitzi l'anàlisi, ja que això permetria un estudi més acurat sobre el relat de

RICARD GILI FERRÉ

cada mitjà de comunicació. Per exemple, el fet que els enquadraments de conflicte i responsabilitat tinguin un pes destacat en la mostra investigada connecta clarament amb la presència de les funcions narratives de destinador o sancionador. Per tant, donar més rellevància a aquests rols facilitaria la detecció i anàlisi de relacions com la citada.

Notes

I1 Adreça de correspondència: Ricard Gili. C/ de Roc Boronat, 138. E-08018, Barcelona, UE.

I2 Les cinc manifestacions estan repartides de manera homogènia al llarg del període 2006-2013 i, excepte la Via Catalana, la resta es van fer a Barcelona. A continuació es detalla la data, el lema i l'afluència —segons els organitzadors— de cadascuna d'elles i per ordre cronològic: 18 de febrer de 2006, «Som una nació i tenim el dret a decidir», 700.000 persones; 1 de desembre de 2007, «Som una nació i diem prou! Tenim dret a decidir sobre les nostres infraestructures», 700.000 persones; 10 de juliol de 2010, «Som una nació. Nosaltres decidim», 1,5 milions de persones; 11 de setembre de 2012, «Catalunya, nou estat d'Europa», 1,5 milions de persones; 11 de setembre de 2013, «Via Catalana per la independència», 1,6 milions de persones.

I3 Mentre que el *dret a l'autodeterminació* està definit en diversos tractats internacionals, el *dret a decidir* no té una definició legal precisa. El *dret a l'autodeterminació* forma part de la carta fundacional de les Nacions Unides (Organització de les Nacions Unides, 1945). A l'article 1.2 del primer capítol s'assegura que les Nacions Unides volen «fomentar entre les nacions relacions d'amistat basades en el respecte al principi de la igualtat de drets i al de la lliure determinació dels pobles». En canvi, tal com recull López (2011: 9), el *dret a decidir* no té una definició inequívoca. En aquest sentit, exposa que «el Dictamen del Tribunal Internacional de Justícia sobre la declaració unilateral d'independència de Kosovo, emès el juliol del 2010, representa una peça jurídica clau en el desenvolupament i reconeixement jurídics del dret a decidir [...]». Tot i que no hi fa referència literalment, podem distingir diversos elements d'argumentació que encaixen plenament amb el que s'ha dit en relació amb el dret a decidir. El Tribunal deixa clar que la base jurídica sobre la qual argumenta no és el dret a l'autodeterminació que es dona en els processos de descolonització —ho afirma explícitament—, sinó un altre tipus de legitimitat. Recentment —març 2014— el Tribunal Constitucional (TC) espanyol va referir-se explícitament al «dret a decidir» en la sentència sobre la *Declaració de sobirania i del dret a decidir del poble de Catalunya* aprovada pel Parlament de Catalunya el gener de 2013 (Espanya. Tribunal Constitucional, 2014). En concret, el TC va determinar que «el "dret a decidir" del poble català només podria existir quan, culminada la reforma constitucional per la via de l'art. 168 CE, el poble espanyol sobirà el reconegués d'acord amb el procediment constitucionalment prescrit per a això. No pot, per tant, acceptar-se que, en el present moment, la titularitat del "dret a decidir" estigui ja atribuïda al poble de Catalunya, tot i que s'hagi de canalitzar el seu exercici en un "procés"».

I4 Segons dades de l'Oficina de Justificació de la Difusió (OJD), entre el gener i el desembre de 2013: *El País* va tenir una tirada mitjana de 359.809 exemplars i una mitjana de difusió de 292.227 exemplars; a *El Mundo* les dades van ser de 248.463 i 172.427 exemplars respectivament; pel que fa a *La Vanguardia*, 180.939 i 152.320, i, finalment, *El Punt Avui* va tenir una tirada mitjana de 31.721 exemplars i una difusió mitjana de 24.201. Pel que fa al nombre de lectors diaris, en el període de febrer a novembre de 2013, l'Estudi General de Mitjans (EGM) va constatar les xifres següents: *El País*, 1.812.000; *El Mundo*, 1.107.000; *La Vanguardia*, 752.000; *El Punt Avui*, 145.000.

I5 Una *narració prototípica* és un marc narratiu genèric format per les característiques comunes d'un conjunt de narracions similars que conformen un grup homogeni. La seva definició permet identificar i subratllar els marcs narratius reiteratius i rellevants d'una mostra extensa. S'estableixen a partir dels resultats de l'anàlisi de l'assignació de rols i els components de les accions del subjecte d'acció (Ruiz *et al.*, 2011).

Bibliografia

- AIRA, J. A. (2007). «La construcció mediàtica de l'agenda política. El pes del màrqueting polític en les estratègies partidistes. El cas de l'enquadrament mediàtic de l'Estatut de Catalunya 2006». Tesis doctoral no publicada. Barcelona: Universitat Ramon Llull.
- BELL, A. (1999). «News stories as narratives». A: JAWORSKI, A.; COUPLAND, N. (ed.). *The discourse reader*. Londres: Routledge, p. 236-251.
- BERGER, P.; LUCKMANN, T. (2011). *La construcción social de la realidad*. Buenos Aires: Amorrortu.
- BIRD, S. E.; DARDENNE, R. W. (1990). «Myth, chronicle and story: exploring the narrative qualities of news». A: CAREY, J. W. (ed.). *Media, myths and narratives. Television and the press*. Newbury Park, Calif.: Sage, p. 67-87.

RICARD GILI FERRÉ

- BOSCH, J. (2013). *De l'Estatut a l'autodeterminació*. Barcelona: Editorial Base.
- BOURDIEU, P. (2000). *Poder, derecho y clases sociales*. Bilbao: Desclée.
- CARDUS, S. (2010). *El camí de la independència*. Barcelona: La Campana.
- CASTELLS, M. (2009). *Comunicación y poder*. Madrid: Alianza Editorial.
- CORTIÑAS, S.; PONT, C. (2009). «Prensa diària i comunicació política. La percepció del projecte de reforma de l'Estatut de Catalunya en dotze diaris espanyols». *Anàlisi* [Barcelona], núm. 38, p. 117-134.
- COURTÉS, J. (1980). *Introducción a la semiótica narrativa y discursiva*. Buenos Aires: Hachette.
- DUK, T. van (1990). *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la información*. Barcelona: Paidós.
- DRUCKMAN, J. N. (2001). «The implications of framing effects for citizen competence». *Political Behaviour*, vol. 23, núm. 3 (setembre), p. 225-256.
- ENGEL, G.; LANG, K. (1983). *The battle for public opinion: The president, the press and the polls during Watergate*. Nova York: Columbia University Press.
- ENTMAN, R. M. (1993). «Framing: towards clarification of a fractured paradigm». *Journal of Communication* [Washington], vol. 43, núm. 4 (desembre), p. 51-58.
- ESPAÑA. TRIBUNAL CONSTITUCIONAL (2014). *Sentencia de 25 de marzo de 2014 sobre la Resolución del Parlamento de Cataluña 5/X, de 23 de enero de 2013* ten línial. <<http://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/Paginas/Sentencia.aspx?cod=20993>> [Consulta: 21 juny 2014].
- GILI, R. (2013). «Els mitjans de comunicació com a legitimadors o deslegitimadors d'un projecte polític a través de l'enquadrament i les estructures semionarratives. El cas del dret a decidir de Catalunya en el període 2006-2012». Treball final de màster no publicat. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- GILI, R.; PONT, C. (2014). «Propuesta de combinación metodológica para el análisis de la información publicada acerca del proceso soberanista de Cataluña en cuatro periódicos: estudio de *frames* y estructuras semionarrativas. La "Vía Catalana" del 11 de septiembre de 2013». Comunicació no publicada. XX Congreso Internacional de la Sociedad Española de Periodística (Barcelona).
- GREIMAS, A. J. (1987). *Semántica estructural: investigación metodológica*. Madrid: Gredos.
- GUINJOAN, M.; RODON, T.; SANJAUME, M. (2013). *Catalunya, un pas endavant*. Barcelona: Angle.
- HABERMAS, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge: MIT Press.
- IGARTUA, J. J.; HUMANES, M. L.; CHENG, L.; MUÑOZ, C.; GARCÍA, M.; GARCÍA, A. R.; GOMES, A. M.; GOMES, D.; AMARAL, N.; CANAVILHAS, J. (2004). «Imágenes de Latinoamérica en la prensa española. Una aproximación empírica desde la teoría del encuadre». *Comunicación y Sociedad* [Pamplona], vol. 17, núm. 1, p. 47-75.
- IYENGAR, S.; SIMON, A. (1993). «News coverage of the Gulf crisis and public opinion: a study of agenda-setting, priming, and framing». *Communication Research*, vol. 20, núm. 3 (juny), p. 365-383.
- KIOUSIS, S. (2004). «Explicating media salience: a factor analysis of *New York Times* issue coverage during the 2000 U.S. presidential election». *Journal of Communication* [Washington], vol. 54, núm. 1 (març), p. 71-87.
- LIPPMAN, W. (2003). *La opinión pública*. Madrid: Cuadernos de Langre.
- LÓPEZ, A. (2009). «Sobre referéndum y comunidades autónomas. La ley vasca de la 'consulta' ante el Tribunal Constitucional (consideraciones con motivo de la STC 103/2008)». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals* [Barcelona], núm. 9 (octubre), p. 202-240.
- LÓPEZ, J. (2011). *Del dret a l'autodeterminació al dret a decidir. Un possible canvi de paradigma en la reivindicació dels drets de les nacions sense estat*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.
- LÓPEZ, R.; FRANCO, A. (2011). «La teoría actancial en una gramática funcional para la producción periodística». *Quórum Académico* [Maracaibo, Venezuela], vol. 8, núm. 2 (juliol-desembre), p. 209-222.
- MCCOMBS, M. E. (2006). *Building the agenda: El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós.
- MONTAGUT, M. (2012). «L'agenda temàtica i la construcció de marcs interpretatius a la ràdio. El cas de la sentència de l'Estatut de Catalunya». Tesi doctoral no publicada. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.
- NEUMAN, W. R.; JUST, M. R.; CRIGLER, A. N. (1992). *Common knowledge: News and the construction of political meaning*. Chicago: The University of Chicago Press.

«EL NACIONALISME ÉS AIXÒ, UN RETORN A LA TRIBU»

- O'DONNELL, H.; CASTELLÓ, E. (2011). «Neighbourhood squabbles or claims of right? Narratives of conflict on Spanish and Catalan television». *Narrative Inquiry*, vol. 21, núm. 2, p. 191-212.
- ORGANITZACIÓ DE LES NACIONS UNIDES (1945). *Carta de las Naciones Unidas* [en línia]. <<http://www.un.org/es/documents/charter/index.shtml>> [Consulta: 21 juny 2014].
- PENALVA, C.; MATEO, M. A. (2000). «Análisis narrativo y guerra. La cobertura del diario *El País* sobre el conflicto de Kosovo». *Revista Internacional de Sociología* (Madrid), núm. 26 (maig-agost), p. 187-210.
- PERALES, C.; THOUVEREZ, L.; FILARDO, L. (2011). «European representations of the Basque Country». A: SALAVERRIA, R. (ed.). *Diversity of journalism: Conference proceedings (ECREA+CICOM)*. Pamplona: Universidad de Navarra, p. 270-280.
- PERALES, C.; XAMBÓ, R.; XICOY, E. (2012). «La crisis del modelo de Estado. La sentencia del Estatut de Catalunya y el 10J». A: CASTELLÓ, E. (ed.). *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Laertes, p. 61-78.
- REESE, S. D. (2007). «The framing project: a bridging model for media research revisited». *Journal of Communication* (Washington), vol. 57, núm. 1 (març), p. 148-154.
- RUIZ, X. (2010). *Medios informativos y discursos de la desafección en Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General de Participació Ciutadana.
- RUIZ, X.; OBRADORS, M.; PUJADAS, E.; PÉREZ, O. (2011). «Qualitative-quantitative analysis of narrative structures: the narrative roles of immigrants in Spanish television series». *Semiotica*, núm. 184 (gener), p. 99-121.
- SÁDABA, M. T.; RODRÍGUEZ, J. (2007). «La construcción de la agenda de los medios. El debate del Estatut en la prensa española». *Ámbitos: Revista Internacional de Comunicación* (Sevilla), núm. 16, p. 187-211.
- SEMETKO, H. A.; VALKENBURG, P. M. (2000). «Framing European politics: a content analysis of press and television news». *Journal of Communication* (Washington), vol. 50, núm. 2 (juny), p. 93-109.
- SEYMOUR, M. (2007). «Secession as a remedial right». *Inquiry: An Interdisciplinary Journal of Philosophy*, vol. 50, núm. 4, p. 395-423.
- TUCHMAN, G. (1983). *La producción de la noticia*. Barcelona: Gustavo Gili.
- VILAREGUT, R. (2011). «Memòria i emergència en l'independentisme català. El cas de la Plataforma pel Dret de Decidir». Tesi doctoral no publicada. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.